

**PAD BEOGRADA
1521. GODINE**
i njegove posljedice
za hrvatski povijesni prostor

**PROGRAM SKUPA
i
SAŽECI IZLAGANJA**

HRVATSKO
KATOLICKO
SVEUČILIŠTE
ZAGREB
UNIVERSITAS
STUDIORUM
CATHOLICA
CROATICA
ZAGREBIA

Znanstveni skup s međunarodnom sudjelovanjem

PAD BEOGRADA 1521. GODINE i njegove posljedice za hrvatski povijesni prostor

Program skupa i sažeci izlaganja

Znanstveni i organizacijski odbor skupa:

izv. prof. dr. sc. Hrvoje Kekez (predsjednik)

dr. sc. Marija Karbić

izv. prof. dr. sc. Hrvoje Špehar

dr. sc. Vedran Kaluđer

dr. sc. Tomislav Matić (tajnik skupa)

Hrvatsko katoličko sveučilište i

Hrvatski institut za povijest

pod pokroviteljstvom

Beogradske nadbiskupije

organiziraju

Znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem

PAD BEOGRADA 1521. GODINE

**i njegove posljedice za hrvatski povijesni
prostor**

Hrvatsko katoličko sveučilište, Ilica 242, Zagreb
Dvorana „Bl. Alojzije kard. Stepinac“, 22. studenog 2021.

Ove godine navršilo se pet stotina godina od pada Beograda pod vlast Osmanskog Carstva, čime je strateška i politička situacija u cijeloj srednjoj i jugoistočnoj Europi iz temelja izmijenjena. Beograd je bio jedna od najvećih utvrda u tadašnjoj kršćanskoj Europi i glavno uporište obrambene linije prema Osmanskom Carstvu, koje je uvelike branilo i hrvatski povijesni prostor. Njegov je pad bio je ključan za skori poraz Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva na Mohačkom polju i njegov posljedični raspad. Taj je događaj uvelike odredio povijest hrvatskih zemalja, uzrokovavši temeljitu promjenu u obrambenim planovima i još više izloživši hrvatske zemlje osmanskim napadima.

S obzirom na važnost ovog događaja u povijesti hrvatskih zemalja, Hrvatsko katoličko sveučilište, Hrvatski institut za povijest i Beogradska nadbiskupija i metropolija kao pokrovitelj odlučili su organizirati znanstveni skup na temu *Pad Beograda 1521. i njegove posljedice za hrvatski povijesni prostor*. Na skupu će biti održano dvadesetak izlaganja vodećih znanstvenika iz Hrvatske i inozemstva. Teme izlaganja odnose se na široki spektar vojnih, političkih, društvenih i gospodarskih implikacija pada Beograda 1521. godine, kao i na njegovu recepciju u kršćanskoj Europi, utjecaj na kulturu i umjetničku produkciju, te njegovo mjesto u historiografiji. Cilj je ovog skupa produbiti znanje o ovome povijesnom događaju od iznimne važnosti za hrvatske zemlje, te time ostvariti znanstveni napredak i stvoriti temelj za daljnja istraživanja.

Znanstveni i organizacijski odbor

PROGRAM SKUPA

(Napomena: svaki izlagač ima na raspolaganu 15 minuta)

9:00 Sveta Misa

10:00 Otvorenje skupa

pozdravni govori

plenarno izlaganje:

prof. dr. sc. Borislav Grgin, „Hrvatske zemlje u desetljeću do pada Beograda 1521. godine“

11:00 Pauza

11:15 **I. sesija: Izveštaji i percepcije opsade Beograda 1521. godine**

moderator: izv. prof. dr. sc. Hrvoje Kekez

dr. sc. Krešimir Kužić, „Mletačka izvješća i dojave o padu Beograda 1521. godine“

dr. sc. Dino Mujadžević, „Pad Beograda 1521. Osmanski ciljevi i ideologija osvajanja“

dr. sc. Stanko Andrić, „Franjo Zay i njegov opis pada Beograda 1521.“

diskusija

12:15 Pauza

12:30 **II. sesija: *Vojni i politički aspekti pada Beograda***

moderator: dr. sc. Vedran Klaužer

prof. dr. sc. Emir Filipović, „Osmanski pokušaji osvajanja Beograda tijekom 15. stoljeća“

dr. sc. Daniel Luger, „The Perception of the Ottomans at the Habsburg Court sin the Pre-Mohács Era“

dr. sc. Tamás Pálosfalvi, „The Siege of Belgrade in 1521“

diskusija

13:30 Pauza za ručak

14:30 **III. sesija: *Posljedice pada Beograda na državnoj i lokalnoj razini (I)***

moderator: dr. sc. Tomislav Matić

dr. sc. Szabolcs Varga, „From Belgrade to Mohács. The Attempts of the Royal Court to Organise the Military Defence System“

dr. sc. Krešimir Regan i Dubravka Latinčić, prof. pov. i geog, „Protuosmanski obrambeni sustav Zagrebačke županije u XVI. st. Od pada Beograda do bitke kraj Siska 1593.“

dr. sc. Marija Karbić i Petar Seletkovi, prof., „Na granici Kraljevstva. Plemstvo Požeške, Vukovske i Srijemske županije u razdoblju nakon pada Beograda 1521. godine“

diskusija

15:30 Pauza

15:45 **IV. sesija: Posljedice pada Beograda na državnoj i lokalnoj razini (II)**

moderator: dr. sc. Marija Karbić

dr. sc. Neven Isailović, „Iskustva ratovanja na granici – pad Beograda (1521.) i pad južne Hrvatske (1522.-1523.)“

dr. sc. Bruno Škreblin, „Pad Beograda 1521. i srednjovjekovni Zagreb“

Petra Vručina, mag. hist., „Zagrebački kaptol i protuosmanska obrana početkom 16. stoljeća – srednjovjekovna država na zalasku“

16:45 **Završne riječi i zatvaranje skupa**

18:00 **Svečana večera za sudionike skupa**

SAŽECI IZLAGANJA

ABSTRACTS

dr. sc. Stanko Andrić

Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod

Croatian Institute of History, Department for the History of Slavonia, Srijem and Baranja, Slavonski Brod

stankoa@yahoo.com

Franjo Zay i njegov opis pada Beograda 1521.

Među izvorima za povijest osmanske opsade i osvajanja Beograda u ljeto 1521. osobito mjesto zauzima izvješće na mađarskom jeziku koje je oko 1535. sastavio Franjo (Ferenc) Zay, potomak plemićke obitelji iz Vukovske županije (rođen oko 1500, umro 1570. u današnjoj Slovačkoj). Zay je bio tajnik na dvoru kralja Ludovika II Jagelovića, jedan od sudionika Mohačke bitke koji su je preživjeli i poslije istaknut diplomat, vojni zapovjednik i dvorski dostojanstvenik za kralja Ferdinanda I Habsburgovca. Zayev spis o prijelomnom gubitku beogradske utvrde naslovljen je prema svojoj prvoj rečenici, koja u izvorniku glasi *Az Landor fejrwar el wezessenek oka e voth es igy essewth* ('Ovo je bio uzrok gubitku Beograda i ovako je pao'). Spis je nepotpisan, a pronađen je u ostavštini Antuna Vrančića, s kojim je Zay u više navrata blisko surađivao. Osim toga djela, koje mu je pripisano filološkim i historiografskim istraživanjem, Zay je autor još barem dvaju manjih historiografskih sastavaka, također na mađarskom jeziku. Svi ti tekstovi imaju vrlo važno mjesto u počecima historiografskog pisanja na mađarskom jeziku. Osim samog pada ključne beogradske utvrde, Zay u dijelu spisa *Az Landorfejrwar...* prikazuje šire prilike u Ugarskoj koje su ga, prema njegovu sudu, omogućile, a donosi i neke zanimljive pojedinosti o turskim napadima na svoj zavičaj (današnju istočnu Slavoniju). Zayevu je opisu pada Beograda sadržajno blizak latinski opis istog događaja, nepotpuno sačuvan, koji također pripada Vrančićevoj rukopisnoj zbirci i vjerojatno je potekao iz pera samog Vrančića. U izlaganju će biti govora i o projektu, zasad djelomice ostvarenom, prevođenja Zayevih historiografskih spisa na hrvatski jezik.

Francis Zay and his Description of the Fall of Belgrade in 1521

Among the sources on the Ottoman siege and conquest of Belgrade in the summer of 1521 a special place belongs to a Hungarian-language report composed around 1535 by Francis (Ferenc) Zay, a scion of a noble family from the county of Vuka (born around 1500, died in 1570 in today's Slovakia). Zay was a secretary in the court of King Louis II Jagiello, a survivor of the Battle of Mohács, and later a distinguished diplomat, military commander and court official in the service of King Ferdinand I of Habsburg. Zay's record of the decisive fall of the fortress of Belgrade is called after its first sentence, which in the original goes as follows: *Az Landor fejrwar el wezessenek oka e voth es igy essewth* ('This was the cause of the fall of Belgrade and this is how it fell'). The manuscript is unsigned, and it was found in the legacy of Antun Vrančić, with whom Zay had closely cooperated on many occasions. Besides that work, whose authorship was determined by philological and historiographical research, Zay authored at least two minor historiographical texts, also in Hungarian. All of those texts have a very important role in the beginnings of historiography in the Hungarian language. Besides the fall of the key fortress of Belgrade, in a part of the record *Az Landorfejrwar...* Zay described the conditions within Hungary which, according to him, made that fall possible, and he recorded some interesting details regarding the Ottoman assaults on his native region (today's eastern Slavonia). The contents of Zay's description of the fall of Belgrade are similar to the Latin description of the same event which is preserved in fragments, also found in Vrančić's manuscript collection and probably authored by Vrančić himself. This presentation will also concern the project, so far partially realized, of translating Zay's historiographical works into Croatian.

O izlagaču:

Stanko Andrić (Strizivojna, 1967) diplomirao je 1993. latinski i francuski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i doktorirao 1998. na Odsjeku za srednjovjekovne studije Srednjoeuropskog sveučilišta u Budimpešti. Zaposlen je u Hrvatskom institutu za povijest – Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, u Slavonskom Brodu, gdje od 2012. vrši dužnost predstojnika Podružnice. Bavi se srednjovjekovnom poviješću sjeveroistočnih hrvatskih pokrajina. Glavni je urednik historiografskog časopisa *Scrinia Slavonica*. Živi u Osijeku. Objavio je do sada više od 80 znanstvenih članaka u domaćim i inozemnim časopisima i zbornicima te autorske znanstvene knjige: *Čudesna svetoga Ivana Kapistrana. Povijesna i tekstualna analiza* (1999; englesko izdanje: *The miracles of St. John Capistran*, 2000; mađarsko izdanje: *Kapisztrán szent János csodái*, 2009); *Potonuli svijet. Rasprave o slavonskom i srijemskom srednjovjekovlju* (2001); *Vinkovci u srednjem vijeku. Područje grada Vinkovaca od kasne antike do kraja turske vlasti* (2007); *Rudina: benediktinski samostan sv. Mihaela Arkandela* (2020).

The Author:

Stanko Andrić (Strizivojna, 1967) graduated Latin and French languages and literature in 1993 from the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb, and obtained a doctor's degree in 1998 from the Department of Medieval Studies of the Central European University in Budapest. He is employed at the Croatian Institute of History – Department for the History of Slavonia, Srijem and Baranja in Slavonski Brod, where he has been chairman of the Department since 2012. His area of research is medieval history of northeastern Croatia. He is the editor-in-chief of the historiographical journal *Scrinia Slavonica*. He resides in Osijek. He has so far published more than 80 scientific articles in Croatian and foreign journals and collections, and the following scientific books: *Čudesna svetoga Ivana Kapistrana. Povijesna i tekstualna analiza* (1999; English edition: *The Miracles of St. John Capistran*, 2000; Hungarian edition: *Kapisztrán szent János csodái*, 2009); *Potonuli svijet. Rasprave o slavonskom i srijemskom srednjovjekovlju* [A Sunken world. Studies on the Slavonian and Sirmian

Middle Ages] (2001); *Vinkovci u srednjem vijeku. Područje grada Vinkovaca od kasne antike do kraja turske vlasti* [*Vinkovci in the Middle Ages. The Vinkovci Urban Area from the Late Antiquity until the End of the Ottoman Rule*] (2007); *Rudina: benediktinski samostan sv. Mihaela Arkandžela* [*The Benedictine Monastery of Saint Michael the Archangel in Rudina*] (2020).

prof. dr. sc. Emir O. Filipović

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

Faculty of Philosophy at the University of Sarajevo

filipovic@europe.com

Osmanski pokušaji osvajanja Beograda tijekom 15. stoljeća

U izlaganju će biti ponuđen sustavan pregled osmanskih pokušaja osvajanja Beograda tijekom 15. stoljeća, uz poseban osvrt na strateški značaj beogradske utvrde u osmansko-ugarskim ratnim okršajima toga razdoblja. Uz korištenje suvremenih diplomatskih i narativnih vrela, autor će izložiti osnovne podatke o političkom i vojnom kontekstu osmanskih pritisaka na Beograd, te u grubim crtama pokušati rekonstruirati dešavanja vezana za pripremu i tijek dvije velike opsade grada 1440. i 1456. godine. Nešto više pažnje bit će posvećeno cijelom nizu manjih i naizgled manje značajnih sukoba koji su ostali u sjeni ova dva krupna događaja, no koji su svakako bili ključni za stezanje osmanskog obruča oko Beograda čija je obrana konačno popustila tek početkom 16. stoljeća. U tom smislu prilog će se također baviti načinom na koji se stvarala simbolička slika Beograda kao “kapije” ili “predziđa” kršćanske obrane te pitanjem kako su na suprotnoj strani osmanski osvajači pravdali svoja osvajanja i napade.

Ottoman Attempts of Conquering Belgrade in the 15th Century

This presentation will offer a systematic overview of the Ottoman attempts of conquering Belgrade in the 15th century, with a focus on the strategic importance of the fortress of Belgrade in the Ottoman-Hungarian conflicts during that period. Besides using contemporary diplomatic and narrative sources, the author will present the basic information on the political and military context of the Ottoman pressure on Belgrade, and try to reconstruct, in basic outlines, the occurrences connected with the preparation and course of the two great sieges of the city, in 1440 and 1456. Special attention will be paid

to the entire sequence of smaller and seemingly less important clashes that were overshadowed by these two great events, but which were decisive for the completion of the Ottoman ring around Belgrade, whose defense finally buckled at the beginning of the 16th century. For that purpose, the presentation will also deal with the way in which the symbolic image of Belgrade as the „gatehouse“ or „bulwark“ of Christian defense was formed, and with ways in which, on the opposite side, the Ottoman conquerors justified their conquests and assaults.

O izlagaču:

Emir O. Filipović je izvanredni profesor i predsjednik Vijeća Odsjeka za historiju na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Fokus njegovog znanstvenog zanimanja usmjeren je na proučavanje ranih bosansko-osmanskih odnosa, srednjovjekovnog viteštva i dvorske kulture, heraldike te političke, kulturne i vjerske povijesti Europe i Bosne u 14. i 15. stoljeću.

The Author:

Emir O. Filipović is an associate professor and chairman of the Council of the Department of History at the Faculty of Philosophy at the University of Sarajevo. In his scientific research he focuses on the study of early Bosnian-Ottoman relations, medieval chivalry and courtly culture, heraldics and political, cultural and religious history of Europe and Bosnia in the 14th and 15th century.

prof. dr. sc. Borislav Grgin

Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb

bgrgin@ffzg.hr

Hrvatske zemlje u desetljeću do pada Beograda 1521. godine

U ovom će se radu pokušati predstaviti kontekst zbivanja vezanih za pad Beograda 1521. i što im je prethodilo, a bilo je povezano sa srednjovjekovnim hrvatskim zemljama – Dalmacijom, Hrvatskom i Slavonijom. Pratit će se razvoj na prostoru hrvatskih zemalja od dolaska na vlast sultana Selima I. (1512.), kada je ponovno postupno počeo jačati osmanski pritisak na jugoistočnim granicama Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva. Središnje mjesto u obrani kraljevstva do tada je imao obrambeni sustav na njegovim jugoistočnim granicama, čije je stvaranje započelo još za kraljevanja Žigmunda Luksemburškog u prvoj polovici 15. stoljeća, a bio je dovršen za Matijaša Korvina (1458.-1490.). Sve do Selimova doba navedeni je sustav oko pola stoljeća većinom uspješno funkcionirao te je zaustavljao daljnja osmanska teritorijalna osvajanja prema srednjoj Europi nakon pada Bosne 1463. godine. No, nakon 1512. nastupila je izražena kriza obrambenog sustava i organizacije u čitavom kraljevstvu.

U radu će se analizirati uloga kraljeva Vladislava II. (1490.-1516.) i Ludovika II. Jagelovića (1516.-1526.) u obrambenim pripremama i akcijama, organizacija i način obrane hrvatskih zemalja, a zatim uloga hrvatskih velikaša i plemstva u obrani, s posebnim naglaskom na ulogu banova i podbanova (banovaca). Pokušat će se objasniti uzroke slabljenja i konačnog raspada obrambenog sustava u posljednjem desetljeću pred pad Beograda. U obzir će se uzeti stanje državnog fiska, oblici vojne organizacije na ugarskoj i hrvatskoj strani, njihove slabosti i dobre strane, gospodarsko stanje kraljevstva s posebnim naglaskom na hrvatske zemlje, a u usporedbi s tim osmanska taktika i strategija te njihovi vojni i gospodarski kapaciteti. Pratit će se i uloga inozemnih čimbenika na kršćanskoj strani, više ili manje zainteresiranih za njihovu sudbinu, u obrani Beograda i čitavog

Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva. Usporedit će se i pad 1521. s neuspjelom osmanskom opsadom Beograda iz 1456. godine. U zaključku, pokušat će se dati što cjelovitija ocjena desetljeća prije pada Beograda na ugarsko-hrvatskim jugoistočnim granicama, s posebnim naglaskom na srednjovjekovne hrvatske zemlje, uz pokušaj davanja generalne ocjene neizbježnosti razvoja događaja u vezi s padom Beograda i nekoliko godina kasnije čitavog Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva.

Croatian Lands in the Decade before the Fall of Belgrade in 1521

This presentation will attempt to explain the context and causes of events related to the fall of Belgrade in 1521 which are relevant to the history of medieval Croatian lands – Dalmatia, Croatia and Slavonia. We will follow the course of events in the Croatian lands from Sultan Selim I's accession in 1512, when the Ottoman pressure on the southeastern borders of the Hungarian-Croatian Kingdom started to gradually increase. The backbone of the kingdom's defence was the defensive system along its southeastern borders, which started to form during the reign of Sigismund of Luxembourg in the first half of the 15th century, and was completed in the time of Matthias Corvinus (1458-1490). The said system had functioned mostly efficiently during the half a century before Selim's time, and it prevented Ottoman territorial expansion further into Central Europe after the fall of Bosnia in 1463. However, after 1512 the defensive system and the organizational structure of the entire kingdom fell into crisis.

This presentation will analyze the role of the kings Wladislas II (1490-1516) and Louis II Jagiello (1516-1526) in the defensive preparations and actions, the organization and defensive structures of Croatian lands, and also the roles of Croatian lords and nobles in their defense, with a special focus on the roles of bans and vice-bans (banovacs). We will attempt to explain the causes of the weakening and the final collapse of the defensive system in the last decade before the fall of Belgrade. We will thereby consider the state of the royal treasury, the forms of military organization on the Hungarian and on the Croatian side, their strengths and weaknesses, the economic state of the

kingdom with a focus on Croatian lands, and conversely, the Ottoman tactics and strategy and their military and economic power. We will also consider the role of foreign factors on the Christian side, more or less concerned with their fate, in the defense of Belgrade and the whole Hungarian-Croatian Kingdom. We shall also compare the fall in 1521 with the unsuccessful Ottoman siege of Belgrade in 1456.

In the conclusion we will attempt to provide an assessment of the decade leading to the fall of Belgrade in the Hungarian-Croatian southeastern marches, with a special focus on the medieval Croatian lands, as well as attempt to assess whether the fall of Belgrade and, a few years later, the whole Hungarian-Croatian Kingdom, was inevitable.

O izlagaču:

Borislav Grgin rođen je 1965. u Koprivnici. Studirao je povijest i arheologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je i diplomirao 1989. godine. Od 1990. zaposlen je na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Od 2004. do 2010. bio je glavni urednik časopisa *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*. Bio je urednik struke opće povijesti srednjega vijeka u *Hrvatskoj općoj enciklopediji* Leksikografskog zavoda "Miroslav Krleža". Od 2006. do 2008. bio je pročelnik Odsjeka za povijest i predstojnik Zavoda za hrvatsku povijest. Godine 2013. izabran je za redovitog profesora u trajnom zvanju. Dobitnik je Državne nagrade za znanost 2007. za popularizaciju i promidžbu znanosti, iz područja humanističkih znanosti, knjigom *Rumunjske zemlje u srednjem i ranom novom vijeku*. Autor je pet knjiga i monografija te više desetaka znanstvenih i stručnih radova u domaćim i stranim publikacijama, na nekoliko jezika.

The author:

Borislav Grgin was born in 1965 in Koprivnica. He studied history and archaeology at the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb, from which he graduated in 1989. From 1990 he

is employed at the Department of History of the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb. From 2004 until 2010 he was the editor-in-chief of the journal *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*. He was a the deparment editor for the medieval history of the world in *Hrvatska opća enciklopedija* published by the Institute of Lexicography "Miroslav Krleža". From 2006 until 2008 he was chairman of the Department of History and director of the institute Zavod za hrvatsku povijest. In 2013 he was elected as a full professor with tenure. He was awarded the Croatian National Science Award for humanities in 2007, for popularizing and promoting science with the book *Rumunjske zemlje u srednjem i ranom novom vijeku* [*Romanian Lands in the Middle Ages and in the Early Modern Age*]. He authored five books and monographs and several dozens of scientific and other texts in Croatian and foreign editions, in several languages.

dr. sc. Neven Isailović

Istorijski institut u Beogradu

The Belgrade Institute of History

neven.isailovic@gmail.com

Iskustva ratovanja na granici: pad Beograda (1521.) i pad južne Hrvatske (1522.-1523.)

Obrambena linija koja je uspostavljena u vrijeme kralja Matijaša Korvina na južnim granicama njegova kraljevstva uspjela se održati do Matijaševe smrti uslijed promjene vojnog ustroja, većih ulaganja i snažnog angažmana ugarskog i hrvatskog plemstva. Taj je sustav počeo popuštati zbog intenziviranja osmanskih napada, ali i financijskih poteškoća kraljeva iz dinastije Jagelovića. Beogradska i Šabačka banovina, ali i Hrvatsko Kraljevstvo najviše su trpjeli od pograničnog ratovanja koje nije prestajalo ni u razdobljima primirja koja su često zaključivana još od Korvinova vremena, a pojačalo se nakon Krbavske bitke. Već je nacrt ugovora iz 1503. godine pokazao da postoje razlike između stanja na terenu i službenih sporazuma, a obnovljeno primirje iz 1519. pretvorilo se u preludij za rat. Hrvatsko plemstvo sudjelovalo je i u obrani Beograda i u obrani same Hrvatske, a osvajanja su uslijedila jedno za drugim, s ciljem eliminacije obrambenog pojasa koji je obuhvaćao južnu Hrvatsku, Jajačku banovinu, Srebreničku banovinu (izgubljenu do 1519. godine) te Šabačku (nekadašnju Mačvansku) i Beogradsku banovinu. U izlaganju će biti razmotreno kako se odvijalo pogranično ratovanje, tko su bili glavni akteri s obje strane i kako su pad Beograda i pad većeg dijela južne Hrvatske utjecali na konačan slom Kraljevstva Sv. Stjepana na Mohaču 1526. godine.

Experiences with War in Border Areas: The Fall of Belgrade (1521) and the Fall of Southern Croatia (1522-1523)

The defensive line which was established at the time of King Matthias Corvinus along the southern borders of his kingdom managed to

survive until Matthias's death due to changes in the military system, substantial investments and a dedicated involvement of Hungarian and Croatian nobles in its maintenance. This system started to give in due to an intensification of Ottoman assaults, but also due to the financial troubles of the Jagiellonian kings. The banates of Belgrade and Šabac, but the Kingdom of Croatia as well, suffered the most from the border skirmishes, which would not cease even during truces (which would often be concluded ever since Corvinus' time), and which intensified after the Battle of Krbava. The draft of the peace accords from 1503 demonstrated that the situation in the field did not correspond to official agreements, and the renewal of a truce in 1519 turned into a prelude for war. Croatian nobles participated in the defense of Belgrade and of Croatia itself, which were conquered in sequence, with the goal of eliminating the defensive line which consisted of southern Croatia, the Banates of Jajce, Srebrenica (lost by 1519), Šabac (formerly Mačva) and Belgrade. This presentation will consider the course of the border skirmishes, who the main factors on both sides were, and how the fall of Belgrade and the fall of most of the southern Croatia influenced the final downfall of the Kingdom of St. Stephen in the Battle of Mohács in 1526.

O izlagaču:

Neven Isailović rođen je u Beogradu 1981. godine, gdje je završio osnovnu školu i Filološku gimnaziju. Diplomirao je povijest na Filozofskom fakultetu u Beogradu 2005. godine, gdje je 2008. godine obranio i magistarski rad *Politika bosanskih vladara prema Dalmaciji (1391.-1409.)*, a 2014. godine doktorsku disertaciju *Vladarske kancelarije u srednjovekovnoj Bosni*. Radi u Istorijskom institutu u Beogradu od 2007. godine, a trenutno je u zvanju viši znanstveni suradnik. Objavio je dvije koautorske monografije i oko 70 znanstvenih članaka, kao i više desetaka leksikografskih natuknica. Istražuje političku i društvenu povijest Bosne, Hrvatske i Srbije u razdoblju kasnog srednjeg vijeka i ranog novog vijeka (14.-16. stoljeće), povijest plemstva i povijest pismenosti. Bavi se i kritičkom objavom povijesnih

izvora na slavenskim jezicima, latinskom, starotalijanskom i osmanskome turskom jeziku.

The Author:

Neven Isailović was born in Belgrade in 1981, where he finished elementary school and the Philological Gymnasium. He graduated history from the Faculty of Philosophy of the University of Belgrade in 2005, where he defended his magisterial thesis *Politika bosanskih vladara prema Bosni (1391.–1409.)* [*The Dalmatian Policy of Bosnian Rulers (1391–1409)*] in 2008, and in 2014 his doctoral dissertation *Vladarske kancelarije u srednjovekovnoj Bosni* [*Seignorial Chanceries in Medieval Bosnia*]. Since 2007 he is employed at the Belgrade Institute of History, currently as a senior research fellow. He has published two monographs (as a co-author) and about 70 scientific texts, as well as several dozens of lexicographical units. He studies the political and social history of Bosnia, Croatia and Serbia in the late middle ages and the early modern age (14th–16th century), history of noble houses and history of literacy. He also publishes critical editions of primary sources in Slavic languages, Latin, Old Italian and Ottoman Turkish.

dr. sc. Marija Karbić

Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod

Croatian Institute of History, Department for the History of Slavonia, Srijem and Baranja, Slavonski Brod
mkarbic@isp.hr

Petar Seletković, prof.

Ministarstvo kulture i medija, Konzervatorski odjel u Slavanskom Brodu
Ministry of Culture and Media, Conservation Department in Slavonski Brod
pseletk@gmail.com

Na granici Kraljevstva. Plemstvo Požeške, Vukovske i Srijemske županije u razdoblju nakon pada Beograda 1521. godine

Nakon pada Beograda plemstvo Požeške, Vukovske i Srijemske županije, aktivno uključeno u obranu zemlje od Osmanlija od njihove pojave na granicama Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva, našlo se je pred još većim izazovima jer područje pod njegovom kontrolom prvo dolazi u direktni doticaj s onim pod kontrolom Osmanlija, a potom, nakon Mohačke bitke, ugarsko-osmanska granica i prolazi donjim međurječjem. U izlaganju će se nastojati osvijetliti djelovanje i sudbina plemstva s područja tih županija u razdoblju od pada Beograda do dolaska većeg dijela današnje Slavonije pod osmansku vlast (1536.). Pokazat će se kako u tom razdoblju, uz ranije etablirane velikaše iz spomenutih županija (poput članova obitelji Berislavića Grabarskih i Móré od Csule), dužnosti u obrambenom sustavu na ugarsko-osmanskom pograničju obavljaju i pripadnici srednjih i nižih slojeva tamošnjeg plemstva (primjerice, Toma Podvinjski i Ivan Hoberdanac Slatinski). Osim o domaćem plemstvu, govorit će se i o pripadnicima elite doseljenih Srba koji obnašaju razne dužnosti te obavljaju diplomatske i obavještajne zadatke u pograničju ili u službi velikaša, poput, primjerice, Pavla Bakića, Radoslava Čelnika ili Radića Božića, pri čemu će se pažnja pokloniti i procesu integracije pridošlih elita u redove plemstva Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva. Ovom prilikom nastojat će se pokazati i kako su spomenute pogranične službe omogućile pojedincima uspon na društvenoj ljestvici, kao i kako je

aktivno svrstavanje na stranu jednog od kandidata za krunu u sukobu između Ferdinanda Habsburškog i Ivana Zapoljskog pripadnicima i domaćeg plemstva i doseljene elite pružalo priliku za poboljšanja društvenog položaja i stjecanja posjeda, pri čemu su neki bili uspješni, dok su drugi završili tragično.

On the Frontier of the Kingdom. The Nobles of the Counties of Požega, Vuka and Srijem in the Period after the Fall of Belgrade in 1521

After the fall of Belgrade, the nobles of the counties of Požega, Vuka and Srijem, already actively involved in the defense of the country from the Ottomans ever since their appearance on the borders of the Kingdom of Hungary-Croatia, found themselves facing even greater challenges, because the area under their control first became directly contiguous with that under the control of the Ottomans, and later, after the Battle of Mohács, the Hungarian-Ottoman border line went right through the lower riverlands. This presentation will attempt to explain the actions and fate that befell the nobles from the area of those counties in the period from the fall of Belgrade until the fall of most of today's Slavonia under Ottoman rule in 1536. We will demonstrate how during that period, besides the members of distinguished noble families (such as the Berislavić Grabarski and Móre of Csula), command duties within the defensive system in the Hungarian-Ottoman borderlands also fell on the members of middle- and lower-ranking classes of contemporary nobility (for example, Toma Podvinjski and Ivan Hoberdanac Slatinski). Besides the native nobility, we will also consider the members of the elite among the immigrant Serbs, who took up various duties and performed diplomatic and intelligence assignments in the borderlands or in the service of major lords, for example Pavle Bakić, Radoslav Čelnik and Radić Božić. We will also consider how the newcomer elite was integrated in the ranks of the nobility of the Kingdom of Hungary-Croatia. We will also attempt to demonstrate how the mentioned assignments in the borderlines enabled individuals to climb the social ladder, and how the active support of one of the candidates for the

Hungarian crown in the conflict between Ferdinand of Habsburg and John of Zapolje presented an opportunity both for members of the native nobility and for the newcomer elite to improve their social standing and gain new estates, in which some of them were successful, while the others tragically perished.

O izlagачima:

Marija Karbić je znanstvena savjetnica u Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest. Povijest je diplomirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1996.), na kojem je i magistrirala s temom *Obitelj u gradskim naseljima srednjovjekovne Slavonije* (2001.) te doktorirala obranivši disertaciju pod naslovom *Rod Borića bana*. Primjer plemićkog roda u srednjovjekovnoj Požeškoj županiji (2005.). Kao vanjski suradnik sudjelovala je u nastavi na Hrvatskim studijima i Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te Hrvatskom katoličkom sveučilištu. U svom znanstvenom radu prvenstveno se bavi poviješću plemstva i gradskih naselja u međurječju Save i Drave u srednjem vijeku, a trenutno je suradnica HRZZ projekata "Razvoj i naslijeđe viteških redova u Hrvatskoj (milOrd)" i "Topografija vlasti: istočnojadranski gradovi u srednjovjekovnim prostorima vlasti (TOPOS)". Autorica je knjiga *Plemićki rod Borića bana* (Slavonski Brod 2013.) i *The Laws and Customs of Medieval Croatia and Slavonia: A Guide to the Extant Sources* (suautor Damir Karbić) (London 2013.).

Petar Seletković je nakon završene Gimnazije "Matija Mesić" u Slavonskom Brodu od 1999. godine studirao povijest i arheologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na kojem je i diplomirao (2007.). Godine 2018. upisao je poslijediplomski doktorski studij Predmoderne povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 2008. godine zaposlen je u Ministarstvu kulture, Upravi za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskom odjelu u Slavonskom Brodu kao konzervator za pokretna i nepokretna kulturna dobra (arheolog). Područje njegova znanstvenog interesa je povijest plemstva na području današnje Slavonije u srednjem vijeku.

The Authors:

Marija Karbić is a research adviser at the Department for the History of Slavonia, Srijem and Baranja of the Croatian Institute of History. She graduated history from the Faculty of Humanities and Social Arts of the University of Zagreb in 1996, where she also obtained her master's degree with the thesis *Obitelj u gradskim naseljima srednjovjekovne Slavonije* [Family in Medieval Slavonian Cities (13-16 century)] (2001), and her doctor's degree with the dissertation *Rod Borića bana. Primjer plemićkog roda u srednjovjekovnoj Požeškoj županiji* [The Noble Kindred of Ban Borić. An Example of a Noble Kindred in the Medieval County of Požega] (2005). She has, as an external associate, taught at the Faculty of Croatian Studies and the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb, and at the Catholic University of Croatia. Her research is focused on the history of noble families and urban communities in the area between the rivers Sava and Drava in the middle ages, and she is currently a member of the projects of the Croatian Science Foundation "Razvoj i naslijeđe viteških redova u Hrvatskoj [Development and Heritage of Military Orders in Croatia] (milOrd)" and "Topografija vlasti: istočnojadranski gradovi u srednjovjekovnim prostorima vlasti [Topography of Authority: The Cities of the Eastern Adriatic Coastline in Medieval Areas of Authority] (TOPOS)". She authored the books *Plemićki rod Borića bana* [The Noble Kindred of Ban Borić] (Slavonski Brod 2013) and *The Laws and Customs of Medieval Croatia and Slavonia: A Guide to the Extant Sources* (in co-authorship with Damir Karbić) (London 2013.).

Petar Seletković finished the Gymnasium "Matija Mesić" in Slavonski Brod in 1999, after which he studied history and archaeology at the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb, from which he graduated in 2007. In 2018 he enrolled in the postgraduate doctoral study of pre-modern history at the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb. From 2008 he is employed at the Ministry of Culture and Media, Directorate for the Protection of Cultural Heritage, Conservation Department in

Slavonski Brod as a conservator of mobile and immobile cultural goods (archaeologist). The area of his scientific interest is the history of noble families in the area of today's Slavonia in the middle ages.

dr. sc. Krešimir Kužić, pk u mir.

colonel of the Armed Forces of the Republic of Croatia, retired

kresimir.kuzic@zg.t-com.hr

Mletačka izvješća i dojave o padu Beograda 1521. godine

Tvrđava Beograd bila je ključ obrane južne Ugarske (područja današnjeg Srijema, Bačke i Banata), ali i istočne Slavonije. Prvi i drugi pokušaj vojske Osmanskog Carstva da osvoji ovu strategijsku točku, 1440. i 1456. godine, nisu postigli cilj te se mogu ubrojiti u rijetke neuspjehe sultana Murata II. i Mehmeda II. Međutim, složena vojna operacija kojoj je 1521. godine na čelu bio Sulejman II. zbog više razloga nije mogla propasti, a jedan od ključnih čimbenika bio je raspad kraljevske vlasti i feudalna anarhija u Ugarskom Kraljevstvu. Mletačka Republika je imala već uhodane odnose s ove dvije države s kojima je povremeno i ratovala, ali je daleko veći respekt imala prema ekspanzionistički raspoloženim Turcima. Zahvaljujući višerazinskom i konstantnom obavještajnom djelovanju Venecija je imala solidan pregled ratnih priprema osmanske države, a tako je bilo i u slučaju operacije osvajanja Beograda. Sretna je činjenica za historiografiju da je u to vrijeme službovao Marino Sanudo, mletački patricij, koji je, osim obnašanja niza visokih dužnosti u institucijama državne vlasti, ujedno bio i službeni povjesničar. Preko njegovih su ruku prolazili deseci izvješća i dojava o pripremama turske vojske, njezinom kretanju, prikupljanju i tijeku opsade. S ugarske strane također su pristizali brojni dokumenti tako da se vidjela i druga strana. Stvaratelji tih dopisa bili su mletački diplomati, izvanredni poslanici, knezovi u hrvatskim gradovima na Jadranu, ali i obični putnici i trgovci. Osim toga dosta izvješća došlo je i iz Dubrovnika. Sanudo nam također prenosi mjere opreza propisane od Senata i drugih državnih institucija, iz čega se iščitava zabrinutost zbog turske ugroze, koja je, kako nam dalji tijek povijesnih zbivanja govori, bila sasvim opravdana.

Venetian Reports and Dispatches on the Fall of Belgrade in 1521

The fortress of Belgrade was the key to the defense of southern Hungary (the area of today's Srijem, Bačka and Banat), but the eastern Slavonia as well. The first and second attempt of the Ottoman military to conquer this strategic location in 1440 and 1456 were unsuccessful, and as such can be numbered among the few failures of the sultans Murat II and Mehmed II. However, the complex military operation headed by Suleiman II in 1521 could not fail for a number of reasons, one of the key ones being the collapse of royal power and feudal anarchy within the Kingdom of Hungary. The Republic of Venice already had established relations with these two states, both of which she warred with occasionally, but it had far more respect for the expansionistically disposed Turks. Thanks to its multi-layered and constant intelligence gathering, Venice was well-informed regarding the military preparations of the Ottoman Empire, as it was in the case of the operation which ended with the capture of Belgrade. It is a fortunate occasion for historiography that the Venetian patrician Marino Sanudo was employed by his state at that time, as among a number of high offices which he occupied was that of state historian. He therefore had access to dozens of reports and dispatches concerning the preparations in the Ottoman army, its movements, disposition and the course of the siege. Numerous documents were simultaneously arriving from the Hungarian side, so it was represented as well. The authors of these reports were Venetian diplomats, extraordinary emissaries, superintendants of Croatian cities on the Adriatic, as well as regular travelers and merchants. Besides that, many of the reports originated in Dubrovnik. Sanudo also reported on the safety measures prescribed by the Venetian Senate and other government institutions, which alludes to the concerns the Republic had regarding the Ottoman menace - which were quite justified, judging by the course the events later took.

O izlagaču:

Krešimir Kužić diplomirao je 2000. godine na Hrvatskim studijima, a 2006. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zadru stječe akademski stupanj doktora znanosti, u području humanističkih znanosti, polju nacionalne povijesti. Godine 1997. dobio je Rektorovu nagradu za knjigu *Povijest Dalmatinske zagore*. Godine 2014. dobio je godišnju nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najbolje djelo iz područja humanističkih znanosti za knjigu *Hrvatska obala u putopisima njemačkih hodočasnika XIV. - XVII. st.* U razdoblju od 2006. do 2009. godine predaje tri akademske godine kao vanjski suradnik na Hrvatskim studijima, gdje drži izborne kolegije *Heraldika i hopologija u Hrvata, Hrvati i križari* te *Kasnosrednjovjekovni nadgrobni spomenici*. U akademskim godinama 2017./18. i 2018./19. predaje kao vanjski suradnik na Hrvatskom katoličkom sveučilištu izborni kolegij *Povijest vojski i ratova u Hrvatskoj (15.-17. stoljeće)*. Na Fakultetu prometnih znanosti u godinama 2019./20. i 2020./21. drži izborni kolegij *Vojna povijest*. Objavio je 3 knjige i 90-ak radova u domaćim i stranim renomiranim znanstvenim časopisima i zbornicima. Tu je i suradnja s LZ Miroslav Krleža na Hrvatskoj tehničkoj enciklopediji, sv. 1. Sudjelovao je na nekoliko međunarodnih znanstvenih simpozija, od kojih se ističu *International Conference on Volcanoes, Climate, and Society* u organizaciji Sveučilišta u Bernu (2015.), *Nikola Šubić Zrinski i Siget 1566.* u organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (2016.), *Međunarodni znanstveni skup 950 godina od prvog spomena Šibenika* u organizaciji Muzeja grada Šibenika i HAZU (2016.), *5th Open Science Meeting PAGES* u organizaciji Sveučilišta u Zaragozi (2017.), *800 godina križarskog pohoda Andrije II.* u organizaciji Hrvatskog katoličkog sveučilišta (2017.) te *Znanstveni kolokvij povodom 425-te obljetnice Sisačke bitke* u organizaciji Sisačke biskupije, Hrvatskog katoličkog sveučilišta i Hrvatskih studija (2018.).

The Author:

Krešimir Kužić graduated from the Croatian Studies of the University of Zagreb in 2000, and in 2006 he obtained a doctoral degree from the

Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zadar, in the area of humanities and scientific field of national history. In 1997 he received the Rector's Award for the book *Godine 1997. dobio je Rektorovu nagradu za knjigu Povijest Dalmatinske zagore* [*History of the Dalmatian Hinterland*]. In 2014 he received the yearly award of the Croatian Academy of Sciences and Arts for the best work in the area of humanities for the book *Hrvatska obala u putopisima njemačkih hodočasnika XIV. - XVII. st.* [*Croatian Litoral in the Travelogues of German Pilgrims - XIV - XVII Centuries*]. In the period from 2006 till 2009 he taught for three academic years as an external associate at the Croatian Studies of the University of Zagreb, where he taught elective courses *Heraldika i hopologija u Hrvata* [*Heraldics and Hopology among Croats*], *Hrvati i križari* [*Croats and Crusaders*] and *Kasnosrednjovjekovni nadgrobni spomenici* [*Late Medieval Tombstones*]. In the academic years 2017/18 and 2018/19 he taught, as an external associate, at the Catholic University of Croatia, teaching the elective course *Povijest vojski i ratova u Hrvatskoj (15.-17. stoljeće)* [*History of Armies and Wars in Croatia 15th-17th Century*]. At the Faculty of Transport and Traffic Sciences he held the elective course *Vojna povijest* [*Military History*] in the years 2019/20 and 2020/21. He has published three books and about 90 texts in Croatian and foreign renowned scientific journals and collections. He also collaborated with the Institute of Lexicography "Miroslav Krleža" on the edition *Hrvatska tehnička enciklopedija* [*Croatian Encyclopaedia of Technology*], vol. 1. He participated in several international scientific conferences, among which the *International Conference on Volcanoes, Climate, and Society* organized by the University of Berne (2015), *Nikola Šubić Zrinski i Siget 1566.* organized by the Croatian Academy of Sciences and Arts (2016), *Međunarodni znanstveni skup 950 godina od prvog spomena Šibenika* [*The International Scientific Conference „950 Years since the First Mention of Šibenik*] organized by the Šibenik City Museum and the Croatian Academy of Sciences and Arts (2016), the *5th Open Science Meeting PAGES* organized by the University of Zaragoza (2017), *800 godina križarskog pohoda Andrije II.* [*800 Years of Andrew II's Crusade*] organized by the Catholic University of Croatia (2017) and the *The Battle of Sisak 1593-2018* organized by the Diocese of Sisak, the Catholic University

of Croatia and the Faculty of Croatian Studies of the University of Zagreb (2018).

dr. sc. Daniel Luger

Sveučilište u Beču
University of Vienna
daniel.luger@univie.ac.at

Percepcija Osmanlija na habsburškom dvoru u razdoblju prije Mohačke bitke

Nakon što je Fridrik Habsburški okrunjen za cara u Rimu 1452. godine, europske su države padom Carigrada sljedeće godine postale svjesne snage Osmanskog Carstva. Na početku izlaganja razmatrat će se politički i diplomatski odnosi Osmanlija i Habsburgovaca, pri čemu će fokus biti stavljen na vladavinu dvojice careva, Fridrika III. i Maksimilijana I. U vrijeme velikih promjena u Svetom Rimskom Carstvu izranja "Reichstag", ustanova u kojoj su se staleži suočavali s carem ili kraljem. U takvim okolnostima, raspravljalo se između ostalog i o problemima vezanim uz križarski rat protiv Osmanlija, što je bilo u uskoj vezi s pitanjem reforme Svetog Rimskog Carstva. Reichstag se 1454/55. i 1471. bavio opasnošću od Osmanlija, ali bez konkretnih rezultata. Neuspjeh pri pokretanju križarskog pohoda, čak i u trenucima kada je Srednja Europa i sama bila ugrožena od osmanlijskih upada u južni dio Carstva, bit će detaljnije obrađen. Osim toga, na temelju carskih dokumenata i zapovijedi, koje do sada nisu bile uzimane u obzir, analizirat će se kako su Habsburgovci shvaćali osmanska osvajanja i kakve su protumjere poduzimali. Percepcija tih događaja na carskom dvoru bit će osvijetljena putem analize izvještaja poslanika i dvorske književnosti.

The Perception of the Ottomans at the Habsburg Courts in the Pre-Mohács era

After Frederick of Habsburg's coronation as emperor in the year 1452 in Rome, the fall of Constantinople in the following year made the European states aware of the power of the Ottoman Empire. At the beginning of this presentation, the political and diplomatic

relationship between the Ottomans and the House of Habsburg will be discussed with a focus on the reign of two emperors: Frederick III. and Maximilian I. At a time of great changes in the Holy Roman Empire, the "Reichstag" emerged as a institution in which the estates of the Empire faced the king or emperor. In this environment, among other things, the problems surrounding a crusade against the Ottomans, which are closely related to the topic of reform of the Holy Roman Empire, were discussed. The Reichstag of 1454/55 and 1471 dealt with the Ottoman danger, but there were no solid results. The failure of an effective crusade movement, even when Central Europe itself was threatened by Ottoman incursions into the southern realm of the Empire, will be examined in more detail. In addition, on the basis of imperial documents and mandates that have not yet been taken into account, the reception of the Ottoman conquests and the corresponding countermeasures on the part of the Habsburgs are analyzed. The perception of these events at the imperial court is illuminated through the analysis of diplomatic reports and court literature.

O autoru:

Daniel Luger studirao je srednjovjekovnu povijest i pomoćne povijesne znanosti u Beču i Sieni. Zaposlenik je Austrijskog instituta za istraživanje povijesti (Institut für Österreichische Geschichtsforschung) i član radne grupe Austrijske akademije znanosti *Regesta Imperii*. Član je odbora Austrijskog društva za povijest znanosti i asistent na Sveučilištu u Beču. U svojim istraživanjima prvenstveno se bavi paleografijom i diplomatikom, poviješću kasnosrednjovjekovnog Svetog Rimskog Carstva, upravom u habsburškim nasljednim zemljama u 15. stoljeću te poviješću srednjovjekovnih sveučilišta i širenjem humanizma sjeverno od Alpa.

The Author:

Daniel Luger studied Medieval History and Auxiliary sciences of history in Vienna and Siena. He is a member of the *Institute of Austrian Historical Research (Institut für Österreichische Geschichtsforschung)* and the “Regesta Imperii” work group of the Austrian Academy of Sciences, as well as a board member of the Austrian Society for the History of Science. He is also a university assistant at the University of Vienna. His current research focus is on diplomatics and palaeography, history of the late medieval Holy Roman Empire, the administration in the Habsburg hereditary lands in the 15th century, history of medieval universities and the spread of humanism north of the Alps.

dr. sc. Dino Mujadžević

Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod

Croatian Institute of History, Department for the History of Slavonia, Srijem and Baranja, Slavonski Brod

dinomujadzzevic@gmail.com; Dino.Mujadzzevic@hu-berlin.de

Pad Beograda 1521.: osmanski ciljevi i ideologija osvajanja

Izlaganje će na osnovu literature i osmanskih izvora analizirati zašto se novoustoličeni sultan Sulejman (kasnije poznat kao Zakonodavac) i osmanski vrh odlučio na pohod protiv Ugarskoga kraljevstva, koji je 1521. rezultirao osvajanjem Beograda i stvorio temelje kasnije osmanske ekspanzije u Podunavlju. U obzir će se uzeti kontekst ovoga pohoda: prethodni, neuspješni, osmanski pokušaji i planovi zauzimanja Beograda, suvremeni osmansko-ugarski odnosi te stanje Osmanskog Carstva, kao i opseg i strategiju njegove širenja u razdoblju koje je neposredno prethodilo događajima iz 1521. te okolnosti dolaska novoga sultana na čelo države. Osim toga, izlaganje će se pozabaviti načinom na koji su sami Osmanlije prikazivali ovo i slična osvajanja, s naglaskom na vjersku i političku legitimaciju pohoda te izgradnju imidža novog sultana kao uspješnog ratnika. Za potrebe rada analizirat će se osmanski autori kao Ibn Kemal i Lutfipaša, kao i fethnama („deklaracija o pobjedi“) koja je objavljena u ime samoga vladara Sulejmana.

The Fall of Belgrade in 1521: Ottoman Goals and Ideology of Conquest

This presentation will, based on literature and Ottoman sources, analyze why the newly installed Sultan Suleiman (later known as the Lawgiver) and the Ottoman high command decided to invade the Kingdom of Hungary, which resulted in the conquest of Belgrade in 1521 and created a staging area for further Ottoman expansion into the Danube River Basin. We will consider the context of this invasion: the preceding, unsuccessful Ottoman attempts and plans to capture

Belgrade, the contemporary Ottoman-Hungarian relations and the state of the Ottoman Empire, as well as the extent and strategy of its expansion in the age which directly preceded the events in 1521, and the circumstances in which the new sultan took up the reins of government. Besides that, the presentation will deal with the way in which the Ottoman presented this and similar conquests, with a focus on the religious and political legitimization of the invasion and the construction of the new sultan's image as a conquering warrior. The works of Ottoman authors, such as Ibn Kemal and Lutfi-Pasha will be analyzed, as well as the fethnama (the „declaration of victory“) which was published in the mane of Suleiman himself.

O izlagaču:

Dino Mujadžević je završio studij povijesti i turkologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1996. Od 2002. do 2007. radio je u Leksikografskom zavodu „Miroslav Krleža“, a od 2008. do 2013. u Hrvatskom institutu za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu. Godine 2010. doktorirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U razdoblju 2013.-2017. bio je stipendist zaklade Alexander von Humboldt istražujući u Bochumu, Lancasteru i Zagrebu. U razdoblju 2019.-2021. istraživač je na Sveučilištu Humboldt u Berlinu na projektima zaklade A. v. Humboldt, Njemačke istraživačke zajednice (DFG) i Zaklade Gerda Henkel. Objavio je monografije *Bakarić. Politička biografija* (2011) i *Asserting Turkey in Bosnia* (2017), uredio tri zbornika te objavio više radova u međunarodnim i hrvatskim časopisima o hrvatskoj i bosansko-hercegovačkoj povijesti u osmanskome i suvremenom razdoblju. Od 2021. radi ponovno u Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest.

The Author:

Dino Mujadžević graduated in history and turcology from the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb in 1996.

From 2002 until 2007 he was employed at the Institute of Lexicography „Miroslav Krleža“, and from 2008 until 2013 at the Croatian Institute of History, Department for the History of Slavonia, Srijem and Baranja in Slavonski Brod. In 2010 he obtained a doctor's degree from the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb. From 2013 until 2017 he was supported by the Alexander von Humboldt Foundation to conduct research in Bochum, Lancaster and Zagreb. From 2019 until 2021 he was employed as a researcher at the Humboldt-Universität zu Berlin on the projects of the Alexander von Humboldt Foundation, the German Research Foundation (DFG) and the Gerda Henkel Foundation. He has authored the monographs *Objavio je monografije Bakarić. Politička biografija* [*Bakarić. A Political Biography*] (2011) and *Asserting Turkey in Bosnia* (2017), edited three collections of texts and published a number of works in Croatian and foreign journals on the Croatian and Bosnian-Herzegovinian history in during the Ottoman and modern era. From 2021 he is again employed at the Croatian Institute of History, Department for the History of Slavonia, Srijem and Baranja in Slavonski Brod.

dr. sc. Tamás Pálosfalvi

Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, Budimpešta
Research Centre for the Humanities, Eötvös Loránd Research Network, Budapest
tpalosfalvi@gmail.com

Opsada Beograda 1521.

Rad se bavi osmanlijskom opsadom Beograda 1521. iz perspektive dviju prethodnih opsada iste utvrde (1440., 1456.). Nastoji se odgovoriti na pitanje zašto se treća opsada pokazala uspješnom, dok su prethodna dva pokušaja propala. Uspoređuje se divergentni razvoj dviju sukobljenih sila (Ugarskog Kraljevstva i Osmanskog Carstva) i analiziraju promjene u njihovim strateškim opcijama. Pokazuje se da je osvajanje i uključivanje Balkana u Osmansko Carstvo, zajedno s njegovim teritorijalnim širenjem na istok te usporedno sa značajnim jačanjem osmanske vojne snage, učinilo obranu Beograda 1521. beznadnim pothvatom.

The Siege of Belgrade in 1521

The paper examines the Ottoman siege of Belgrade in 1521 from the perspective of the two previous sieges of the same castle (1440, 1456). It seeks to answer the question of why the third Ottoman siege proved successful, and why the two previous attempts had failed. It compares the divergent developments of the two competing powers (Kingdom of Hungary and Ottoman Empire), and examines their changing strategic options. It argues that it was the conquest and integration of the Balkans into the Ottoman Empire, coupled with territorial expansion towards the east, and the parallel massive growth of Ottoman military power, that made the successful defence of Belgrade in 1521 a hopeless venture.

O izlagaču:

Tamás Pálosfalvi diplomirao je povijest na Odjelu za humanističke znanosti (Bölcsészettudományi Kar) Sveučilišta Eötvös Loránd u Budimpešti 1994. godine. DEA diplomu stekao je 1995. na CЕСSCM-u Sveučilišta u Poitiersu u Francuskoj, a 2012. je uspješno obranio svoju doktorsku tezu pod naslovom "The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526" na Srednjoeuropskom sveučilištu (Central European University) u Budimpešti. Od 1996. radi na Povijesnom institutu Mađarske akademije znanosti, sada dijelu Istraživačkog centra za humanističke znanosti Istraživačkog centra Eötvös Loránd (Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpontja). Član je više istraživačkih grupa, npr. grupe koja radi na kasnosrednjovjekovnoj svjetovnoj arhontologiji Ugarskog Kraljevstva. Autor je više knjiga i članaka na mađarskom i drugim jezicima, a prvenstveno se bavi društvenom i političkom poviješću kasnosrednjovjekovne Ugarske. Urednik je časopisa *Hungarian Historical Review*.

The Author:

Tamás Pálosfalvi graduated in history from the Faculty of Humanities of the ELTE University of Budapest in 1994. In 1995, he obtained a DEA degree at the CЕСSCM of the University of Poitiers, France. In 2012 he successfully defended his doctoral thesis under the title „The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400-1526“ at the Central European University, Budapest. Since 1996 he has been employed by the Institute of History of the Hungarian Academy of Sciences, which is now part of the Research Centre for the Humanities of the Eötvös Loránd Research Centre. He was member of several research groups, such as the one working on the late medieval secular archontology of the Kingdom of Hungary. Author of several books and articles in both Hungarian and other languages, mainly dealing with the social and political history of late medieval Hungary, he is also editor of the *Hungarian Historical Review*.

dr. sc. Krešimir Regan

Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb

The Institute of Lexicography „Miroslav Krleža“, Zagreb

kresimir.regan@gmail.com

Dubravka Latinčić, prof. pov. i geog.

doktorandica na Hrvatskom katoličkom sveučilištu

doctoral student at the Catholic University of Croatia

latincic.d@gmail.com

Protoosmanski obrambeni sustav Zagrebačke županije u XVI. st. Od pada Beograda 1521. do bike kraj Siska 1593.

Mada je povijest Hrvatske obilježena brojnim događajima koji su značajno utjecali na njezinu sudbinu, niti jedan od njih ne može se mjeriti s višestoljetnom osmanskom agresijom. Iako se iz današnje perspektive čini da su brojno nadmoćne Osmanlije s lakoćom širile svoje Carstvo na hrvatski prostor, taj proces za njih bio je iznimno težak. Jedan od glavnih razloga je sustavna izgradnja modernog protoosmanskog sustava, kako na samoj granici prema Osmanskom Carstvu, tako i u dubinu hrvatskog prostora. U tom poslu veliku ulogu imale su brojna utvrđenja, sagrađena na području onodobne Zagrebačke županije, koja se u XVI. st. prostirala na velikom prostoru, od Hrvatskog zagorja na sjeveru do Vinodola na jugu te od današnje slovenske granice na zapadu pa sve do srednjovjekovne Križevačke županije na istoku. Ovo će izlaganje objasniti tijek izgradnje tih utvrda i njihove oblike i svrhe.

The Anti-Ottoman Defensive System of the County of Zagreb in the 16th Century. From the Fall of Belgrade in 1521 until the Battle of Sisak in 1593

Although the history of Croatia is marked by numerous events which significantly influenced its course, none of them could be compared to the Ottoman aggression which spanned several centuries. It may seem, from today's perspective, that the numerically superior

Ottomans easily expanded their Empire into the Croatian area, but in reality that process was extremely arduous for them. One of the main reasons for that is a systematic construction of a modern anti-Ottoman defense – both on the frontier line, and in-depth within Croatian lands. A significant role in that defense was occupied by numerous fortifications, constructed in the area of the then County of Zagreb, which was very large in the 16th century, spanning from the Hrvatsko zagorje region in the north, to Vinodol in the south, and from the today's Slovenian border in the west to the medieval County of Križevci in the east. This presentation will explain the course of the construction of those fortresses, their forms and purposes.

O izlagačima:

Dubravka Latinčić je nakon završene Gimnazije Tituša Brezovačkog u Zagrebu od 1993. godine studirala povijest na Filozofskom fakultetu te geografiju na Prirodoslovno-matematičkome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je diplomirala 1999. godine. God. 2020. upisala je doktorski studij iz povijesti na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu. Od 2009. godine zaposlena je u Osnovnoj školi Jelkovec na poslovima profesora geografije i povijesti. Od 2004. do 2005. sudjelovala je u radu Povjerenstva Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta za izradu Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda (HNOS) iz predmeta geografije za osnovnu školu. Usporedno je od 2005. do 2009. radila na Pripremama za upis na Filozofski fakultet u Zagrebu, u organizaciji Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport, Zagreb. Od 2019. vanjska je suradnica u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža.

Krešimir Regan je nakon završetka OŠ Ivana Gorana Kovačića pohađao V. gimnaziju, gdje je maturirao 1993. God. 1997. diplomirao je geografiju na Prirodoslovno-matematičkome fakultetu i povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je 2001. magistrirao, a 2006. doktorirao povijest. Godine 2002. diplomirao je za pričuvnog časnika na Hrvatskom vojnom učilištu, a 2018. izabran je u zvanje znanstvenog savjetnika. Od 2000. zaposlen je u Leksikografskom

zavodu Miroslav Krleža, gdje je član Znanstvenog vijeća (2009-13; 2018-).

Autor je više desetaka znanstvenih radova u domaćim i inozemnim periodičnim izdanjima i zbornicima te samostalno ili u suautorstvu 9 knjiga. Dobitnik je književne nagrade "Rikard Jorgovanić" za 2018. te nagrade "Vjekoslav Klaić" za popularizaciju povijesti za 2019. godinu.

The Authors:

Dubravka Latinčić finished the Tituš Brezovački Gymnasium in Zagreb in 1993. She studied history at the Faculty of Humanities and Social Sciences and geography at the Faculty of Science, both within the University of Zagreb, from which she graduated in 1999. In 2020 she enrolled in a doctoral study of history at the Catholic University of Croatia in Zagreb. From 2009 she is employed at the Jelkovec Elementary School as a geography and history teacher. From 2004 until 2005 she participated in the work of the Committee of the Ministry of Science, Education and Sport for the creation of the Croatian National Educational Standard (HNOS) for teaching elementary school-level geography. From 2005 until 2009 she worked on the Preparations for Enrollment at the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb, organized by the Municipal Office for Education, Culture and Sport of Zagreb. Since 2019 she has been an external associate of the Institute of Lexicography „Miroslav Krleža“.

Krešimir Regan finished high school in 1993, and in 1997 he graduated in geography from the Faculty of Science and history from the Faculty of Science, both within the University of Zagreb. He obtained his master's degree in history in 2001, and his doctor's degree in history in 2006, from the same institution. In 2002 he graduated as a reserve officer of the Croatian Armed Forces from the Croatian Military Academy, and in 2018 he was elected as a research adviser. From 2000 he is employed at the Institute of Lexicography „Miroslav Krleža“, where he is a member of the Scientific Council (2009-13; 2018-present). He authored several dozens of scientific texts in Croatian

and foreign periodicals and collections, and nine books (some of them as a co-author). He was awarded the „Rikard Jorgovanič“ prize for literature in 2018, and the „Vjekoslav Klaić“ award for the popularization of history in 2019.

dr. sc. Bruno Škrebliin

Hrvatski institut za povijest

Croatian Institute of History

bskreb@gmail.com

Pad Beograda 1521. i srednjovjekovni Zagreb

Izvori za povijest srednjovjekovnog Zagreba još od 15. stoljeća bilježe pojavu Osmanlija. Posljedice osmanlijskog napredovanja i pustošenja mogu se neizravno vidjeti i u sve većem broju došljaka s prostora srednjovjekovne Hrvatske, među kojima je značajan broj pripadnika sitnog plemstva. Pred kraj 15. i početak 16. stoljeća osmanlijska opasnost dolazi sve bliže gradskim zidinama, zbog čega se pristupa i njihovoj obnovi i izgradnji novih fortifikacija. Utvrđivanje Gradeca i Kaptola dobiva na većem zamahu nakon pada Beograda i Mohačke bitke, budući da se očekivalo da je osmanlijska opsada Zagreba samo pitanje vremena. Zbog osmanlijske ugroze došlo je do stagnacije u društvenom i gospodarskom razvoju Zagreba u 16. stoljeću, ali je s druge strane Zagreb postao važna utvrda u obrambenom sustavu novog kraljevstva. U izlaganju će se analizirati posljedice pada Beograda na zagrebačko područje, u usporedbi s ranijim osmanlijskim prodorima na prostor srednjovjekovne Hrvatske. Na temelju izvornih dokumenata predstaviti će se i kakve su bile društvene veze između Beograda i zagrebačkog Kaptola odnosno Gradeca u 15. i početkom 16. stoljeća.

The Fall of Belgrade in 1521 and Medieval Zagreb

Sources relevant for the history of Zagreb in the middle ages mention the Ottomans ever since the 15th century. The consequences of the Ottoman advance and pillaging can be indirectly gauged by the increasing numbers of immigrants from the area of medieval Croatia, among whom a significant number of petty nobles. Around the end of the 15th and the beginning of the 16th century the Ottoman menace approached the city walls, due to which they had to be repaired and

enhanced with additional fortifications. The process of fortification of Gradec and Kaptol intensified after the fall of Belgrade and the Battle of Mohács. as it was believed that an Ottoman siege of Zagreb would surely occur eventually. Due to the Ottoman menace, the social and economic growth of Zagreb entered a period of stagnation in the 16th century, but on the other hand the city became an important fortress within the defensive system of the new kingdom. This presentation will analyze the consequences of the fall of Belgrade for the area of Zagreb, compared with the earlier Ottoman assaults on medieval Croatian lands. Primary sources will be considered in order to demonstrate the social liaisons between Belgrade and Kaptol and Gradec - the two communities making up Zagreb - in the 15th and early 16th century.

O izlagaču:

Bruno Škreblin (1981.) je znanstveni suradnik na Odjelu za srednji vijek Hrvatskog instituta za povijest. Diplomirao je na Hrvatskim Studijima Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirao s temom *Urbana elita zagrebačkog Gradeca: od sredine 14. do početka 16. stoljeća* (2016.). Prošireni tekst disertacije objavljen je 2018. u izdanju Hrvatskog instituta za povijest. Trenutno je član znanstvenog projekta *Topografija vlasti: Istočnojadranski gradovi u srednjovjekovnim prostorima vlasti (TOPOS)* financiranog od Hrvatske zaklade za znanost. Glavni istraživački interesi tiču se različitih pitanja iz srednjovjekovne urbane povijesti poput gradskih elita, socijalne topografije i društvenih struktura. Uz knjigu objavio je i veći broj znanstvenih radova, te sudjelovao na više skupova.

The Author:

Bruno Škreblin (1981) is a research fellow at the Department of Medieval History of the Croatian Institute of History. He graduated from the Faculty of Croatian Studies of the University of Zagreb, from which he obtained his doctor's degree with the dissertation

Diplomirao je na Hrvatskim Studijima Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirao s temom *Urbana elita zagrebačkog Gradeca: od sredine 14. do početka 16. stoljeća* [*Urban Elite of Zagreb: From the Middle of the 14th to the Beginning of the 16th Century*] (2016). An expanded version of the dissertation was published in 2018 by the Croatian Institute of History. He is currently a member of the scientific project *Trenutno je član znanstvenog projekta Topografija vlasti: Istočnojadranski gradovi u srednjovjekovnim prostorima vlasti* [*Topography of Authority: The Cities of the Eastern Adriatic Coastline in Medieval Areas of Authority*] (TOPOS) financed by the Croatian Science Foundation. His main research interest concern the of history of medieval urban elites, social topography and social structures. Besides his book, he also published a large number of scientific articles and participated in several conferences.

dr. sc. Szabolcs Varga

Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, Budimpešta
Research Centre for the Humanities, Eötvös Loránd Research Network, Budapest
szavarga@gmail.com

Od Beograda do Mohača. Nastojanja kraljevskog dvora oko organizacije vojnog obrambenog sustav

Nakon zauzimanja Beograda (29. kolovoza 1521.), Osmanlije su započele vršiti pritisak u smjeru Turnu Severina i Orşove na istoku te Knina i Skradina na zapadu. Kao odgovor na to Ugarsko je Kraljevstvo nastojalo reorganizirati obranu južne granice. Započelo se s ojačavanjem druge linije graničnih utvrda, čiji je centar bio Petrovaradin, te je 1523. Pavao Tomori postavljen za kapetana južnih krajeva. Pod njegovim vodstvom, ugarske su trupe uspjele poraziti značajniju osmansku vojsku kod Srijemske Mitrovice u kolovozu 1523. godine, transilvanski vojvoda Ivan Zapolja postigao je vojni uspjeh u Vlaškoj, dok je Krsto Frankapan uspio opskrbiti Jajce 1525. godine.

Kraljevski dvor nastojao je reformirati i financiranje vojske. Njihova je namjera bila osigurati stalnu prisutnost velikog broja vojnika u graničnim utverdama. Uslijed toga su željeli, uz županijske odrede, i vojne trupe velikaša financirati iz središnjeg proračuna te ih staviti pod jedinstvenu kontrolu, ali to na kraju nije moglo biti ostvareno.

Ugarski kraljevski dvor nastojao je dobiti vanjsku financijsku i vojnu pomoć za borbu protiv Osmanlija. Zbog toga se austrijski nadvojvoda Ferdinand (I) Habsburški pridružio financiranju hrvatske vojne granice 1522. godine, a značajnu je financijsku pomoć pružio i papinski dvor. Međutim, sve to se pokazalo nedostatnim te se 1526. godine do krajnosti iscrpljena zemlja suočila sa Sulejmanovim osvajačkim pohodom. Sačuvani dokumenti dokazuju da je ugarsko vojno vodstvo učinilo sve kako bi se provela efikasna mobilizacija, ali se sakupljena vojska pokazala nedostatnom u Mohačkoj bitci. Ipak, vojni naponi nisu bili uzaludni, jer Osmanlije nisu uspjeli osvojiti cijelu zemlju, a nekoliko desetljeća kasnije novi je obrambeni sistem štitio ono što je ostalo od kraljevstva.

From Belgrade to Mohács. The Attempts of the Royal Court to Organise the Military Defence System

Following the capture of Belgrade (29 August 1521), the Ottomans started to widen the opening in the defences in the direction of Turnu Severin and Orşova in the east, and of Knin and Skradin in the west. In response to this, the Kingdom of Hungary attempted to reorganise the defence of the southern frontier. They began to strengthen the second line of border fortresses, whose centre was Petrovaradin, and in 1523, Paul Tomori was appointed as the captain-general of the southern regions. Under his leadership, Hungarian troops were able to defeat a larger Ottoman army near Sremska Mitrovica in August 1523, the voivode of Transylvania, John Szapolyai achieved a military successes in Wallachia, while Christopher Frangepán managed to relieve Jajce in 1525.

The royal court tried to reform the military finances as well. Their aim was to secure that a large number of soldiers would be stationed in the border fortresses continuously. Therefore, they wanted to finance the armies of both the aristocrats and the counties from the central budget and place them under unified command, which ultimately did not materialize.

The Hungarian royal court attempted to obtain foreign financial and military aid for the war against the Ottomans. This is why the Archduke of Austria, Ferdinand (I) of Habsburg participated in the financing of the Croatian military frontier in 1522, and the Papal Court also granted significant financial aid. However, that proved to be insufficient, as in 1526 an ultimately eviscerated country had to face Suleyman I's campaign. Surviving documents prove that the Hungarian military leadership did everything to achieve effective mobilisation, but the gathered army turned out to be insufficient in the Battle of Mohács. Nevertheless, the military efforts were not futile, as the Ottomans could not conquer the whole country, and a few decades later, a new defence system protected the remainder of the kingdom.

O izlagaču:

Szabolcs Varga diplomirao je povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Pečuhu 2001. godine. Na istom fakultetu uspješno je 2009. obranio svoju doktorsku tezu pod naslovom "Povijest Slavonije od 1490. do 1540." te 2016. habilitirao. Od 2001. do 2018. radio je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Pečuhu kao profesor, pročelnik odjela za crkvenu povijest i vicerektor. Od 2018. zaposlen je u Istraživačkom centru za humanističke znanosti Istraživačkog centra Eötvös Loránd (Eötvös Loránd Kutatási Hálózati Bölcsészettudományi Kutatóközpontja), trenutno kao viši znanstveni suradnik. Glavna područja znanstvenog interesa su mu ranonovovjekovna povijest Ugarskog Kraljevstva, napose društvena i crkvena povijesti Hrvatske i Slavonije i Ugarske pod vlašću Osmanlija. Autor je knjiga *The Garden of Irem, The History of Pécs in the Ottoman Era* (Pečuh, 2009), *Studije o povijesti Sigeta i obitelji Zrinski u 16. stoljeću* (Pečuh, 2015), *Europe's Leonidas. Miklós Zrínyi Defender of Szigetvár (1508-1566)* (Budimpešta, 2016). *Pécs története III. A hódoltság korában (1543-1686)* (Pécs - Budapest, 2020) (s Balázsem Sudárom and Jánosom J. Vargom).

The Author:

Szabolcs Varga graduated in history from the Faculty of Humanities of the University of Pécs in 2001, and in 2009 he successfully defended his doctoral thesis under the title „History of Slavonia from 1490 to 1540.”, and in 2016 he habilitated at the same institution. He was employed at the College of Catholic Divinity of Pécs from 2001 to 2018. He was a college professor, chairman of the Department of Church History, as well as vice-rector. Since 2018 he has been employed at the Research Centre for the Humanities Institute of History (Budapest), currently he is working as a senior research fellow. His main research fields have been the early modern Kingdom of Hungary, especially the social and church history of Croatia-Slavonia and Ottoman Hungary. His books include *The Garden of Irem, The History of Pécs in the Ottoman Era* (Pécs, 2009), *Studije o povijesti*

Sigeta i obitelji Zrinski u 16. stoljeću (Pécs, 2015), *Europe's Leonidas. Miklós Zrínyi Defender of Szigetvár (1508-1566)* (Budapest, 2016). *Pécs története III. A hódoltság korában (1543-1686)* (Pécs - Budapest, 2020) (with Balázs Sudár and János J. Varga).

Petra Vručina, mag. hist.

doktorandica na Sveučilištu u Zadru

doctoral student at the University of Zadar

5ra.vrucina@gmail.com

Zagrebački kaptol i protuosmanska obrana početkom 16. stoljeća: srednjovjekovna država na zalasku

Unatoč tomu što kralj Matija Korvin 1463. godine uspostavlja obrambeni sustav u Bosni, ostali vlastelini koji su se nalazili blizu granice, a izvan toga sustava, i dalje su uvelike samostalno odlučivali o tomu kako će se braniti. Među takvima bio je i Zagrebački kaptol. Ovo izlaganje ima za cilj rekonstruirati na čemu se sve temeljila obrambena strategija Kaptola početkom 16. stoljeća – od izgradnje fizičkih građevina do administrativnih promjena u upravljanju nad vlastelinstvima. Pri tomu će posebice biti naglasak na najmlađem kaptolskom vlastelinstvu Gradecu budući da je za to vlastelinstvo sačuvano najviše izvora koji govore o ulaganjima u naoružanje i u utvrde iz toga razdoblja. Paradoksalno međutim, to je i vlastelinstvo čije su utvrde sredinom 16. stoljeća polako ispuštane iz protuobrambenog sustava kakvog uređuju Habsburgovci. Organizacija obrane protiv Osmanlija tako je jedan je od najvećih indikatora preobrazbe prirode srednjovjekovne „feudalne“ u teritorijalnu i stalešku državu.

The Chapter of Zagreb and the Anti-Ottoman Defense at the Beginning of the 16th Century: Twilight of a Medieval State

Despite the fact that Matthias Corvinus established a defensive system in Bosnia in 1463, the lords whose estates lay near to the border and outside that system would have to organize their defenses independently. Among those was the Chapter of Zagreb. The goal of this presentation is to reconstruct the basis of the defensive strategy of the Chapter at the beginning of the 16th century – from constructing physical fortifications to enacting changes in the administration of

estates. A special focus will be on the newest acquisition of the Chapter, the estate of Gradec, because a large quantity of sources concerning it speak of investments in its fortification and armament. However, paradoxically, the fortifications of that estate were gradually omitted from the defensive system organized by the Habsburgs at the middle of the 16th century. The organization of the defense from the Ottomans was one of the most significant indications of the transformation of a medieval, „feudal“ state into a territorially organized one.

O izlagačici:

Petra Vručina je doktorandica na Sveučilištu u Zadru. Bavi se istraživanjem gospodarskog sustava Zagrebačkog kaptola u 14. i 15. stoljeću u sklopu projekta koji financira Hrvatska zaklada za znanost „Anžuvinski *archiregnum* u srednjoistočnoj i jugoistočnoj Europi u 14. stoljeću: pogled s periferije,“ pod vodstvom prof. Mladena Ančića. Diplomirala je na Fakultetu Hrvatskih studija u Zagrebu (2018.) i Srednjoeuropskom sveučilištu (Central European University) u Budimpešti (MA, 2020.). Ima nekoliko objavljenih znanstvenih radova povezanih uz temu gospodarskoga i društvenog sustava Zagrebačkog kaptola te je izlagala na nekoliko znanstvenih skupova.

The Author:

Petra Vručina is a doctoral student at the University of Zadar. Her work focuses on researching the economic system of the Chapter of Zagreb in the 14th and 15th century within the project „Anžuvinski *archiregnum* u srednjoistočnoj i jugoistočnoj Europi u 14. stoljeću: pogled s periferije,“ [*The Angevin Archiregnum in Central-Eastern and Southeastern Europe in the 14th Century*] financed by the Croatian Science Foundation and headed by Mladen Ančić. She has graduated from the Faculty of Croatian Studies of the University of Zagreb (2018) and the Central European University in Budapest (MA, 2020.). She has published several scientific papers on the subject of the economic and

social system of the Chapter of Zagreb and participated in several scientific conferences.